

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітнього ступеня «магістр»

на тему:

**«ВПЛИВ БАТЬКІВСЬКОЇ ЕМПАТІЇ НА ДИТЯЧО–БАТЬКІВСЬКІ
ВІДНОСИНИ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІСІ»**

Виконала: студентка II курсу, 601 групи
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Освітня програма: Дошкільна освіта

Грабарчук Т.О.

Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології та педагогіки
розвитку дитини

Трофаїла Н.Д.

Рецензент: доктор філософії, старший
викладач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Черніченко Л.А.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Молодший шкільний вік є найбільш відповідальним етапом шкільного дитинства. У момент вступу до школи в житті дитини відбуваються великі зміни, серед яких важливу роль відіграє зміна соціального середовища розвитку і взаємини з оточуючими дорослими і однолітками. У житті молодшого школяра з'являється новий значущий дорослий – вчитель. Істотно змінюються дитячо–батьківські відносини – тепер дитина стала школярем, у нього повинні бути нові обов'язки, з'являються нові вимоги до нього. Але особистісний і інтелектуальний розвиток молодшого школяра залежить не тільки від зусиль вчителя, а й від адекватних дитячо–батьківських відносин у родині молодшого школяра. Від сприятливих відносин батьків і школяра залежить його благополучний емоційний стан, а значить успішна адаптація до нових умов життя.

В даний час проблема дитячо–батьківських відносин як фактора психофізичного благополуччя дітей в умовах сім'ї набуває особливої актуальності, оскільки є однією з найважливіших складових державної політики збереження здоров'я нації.

Питання, присвячені проблемі дитячо–батьківських відносин, розглядалися вченими протягом всього розвитку психологічної науки і практики. У вітчизняній психології дослідженнями в цій області займалися вчені Л. Божович, Л. Виготський, І. Дубровіна, М. Лисина, В. Мухіна, Д. Ельконін та інші.

Вивчення дитячо–батьківських відносин є надзвичайно важливим для розуміння факторів, що впливають на становлення особистості дитини. Існує пряма залежність між типом дитячо–батьківських відносин і формуванням особистісних якостей у дитини, так як родинне середовище – це поєднання особистісних особливостей батьків, умов, в яких живе сім'я і стилю виховання.

Батьки, як правило, не бачать ні процес розвитку відносин між ними і дітьми, ні їх послідовність і логіку, а починають бити на сполох тільки після виникнення тривожної конфліктної ситуації. А конфлікт у відносинах батьків і дітей вкрай рідко виникає випадково і раптово.

Однією з найважливіших причин конфліктів в дитячо–батьківських відносинах є низький рівень розвитку емпатійних здібностей батьків, тобто батьки не здатні правильно зрозуміти реальне емоційний стан своєї дитини, осмислити його і, що найгірше, не прагнуть емоційно відгукнутися на його проблеми, що значно впливає на характер і тип дитячо–батьківських відносин, викликаючи конфлікти в родині, протести, агресію і образи дітей .

У зв'язку з цим ми вважаємо актуальною тему дослідження, яку ми формуємо наступним чином: «Вплив батьківської емпатії на дитячо–батьківські відносини в молодшому шкільному віці».

Метою дослідження є вивчити взаємозв'язок дитячо–батьківських відносин і рівня розвитку емпатії у батьків молодших школярів.

Завдання дослідження:

1. Вивчити психолого–педагогічну літературу з проблем дитячо–батьківських відносин і емпатичних здібностей;
2. Виявити особливості дитячо–батьківських відносин у молодшому шкільному віці і рівень розвитку емпатії у батьків молодших школярів;
3. Простежити вплив батьківської емпатії на дитячо–батьківські відносини у молодших школярів;
4. Розробити і апробувати психо–корекційну програму, спрямовану на розвиток рівня емпатії батьків молодших школярів;

Об'єкт дослідження: молодші школярі та їх батьки.

Предметом дослідження є вплив батьківської емпатії на дитячо–батьківські відносини.

ВИСНОВКИ

При дослідженні психолого–педагогічної літератури з теми дитячо–батьківських відносин ми з'ясували, що дана тема останнім часом була цікавою багатьом вітчизняним і зарубіжним психологам (А. Співаковська, А. Захаров, Ю. Гіппенрейтер, М. Буянов, З. Матейчек, А. Фромм, Р. Снайдер та ін.).

З'ясувалося, що однозначного поняття дитячо–батьківських відносин у психології на даний момент немає, а понятійний апарат дитячо–батьківських відносин є досить широким і багатозначним і включає в себе різні пов'язані поняття: батьківські установки і відповідні їм типи поведінки; батьківські позиції; типи батьківського відносини; типи відносин «мати–дитина»; типи позитивного і помилкового батьківського авторитету; типи (стилі) виховання дітей; риси патогенних типів виховання; параметри виховного процесу; сімейні ролі дитини; стилі спілкування, пропоновані дорослими в сім'ї та школі.

Підводячи підсумок сказаному, можна дати наступне визначення: емпатія – це форма раціонально–емоційно–інтуїтивного відображення іншої людини, яка дозволяє подолати його психологічний захист і збагнути причини і сліdstва самовиявів – властивостей, станів, реакцій – з метою прогнозування та адекватного впливу на його поведінку .

У зв'язку з вище сказаним ми вважаємо актуальною тему дослідження, яку ми сформуливали таким способом: «Вплив батьківської емпатії на дитячо–батьківські відносини в молодшому шкільному віці».

Від того, як будуються відносини в родині, які цінності, інтереси висуваються у її старших представників на перший план, залежить, якими виростуть діти. Клімат сім'ї впливає на моральний клімат і здоров'я всього суспільства. Дитина дуже чуйно реагує на поведінку дорослих і швидко засвоює уроки, отримані в процесі сімейного виховання. Сім'я

готує дитину до життя, є його першим і найглибшим джерелом соціальних ідеалів, закладає основи громадянської поведінки.

При проведенні дослідження ми прийшли у висновку про те, що сприятливі дитячо–батьківські відносини можливі тільки в тому випадку, коли батьки розуміють почуття дітей, беруть участь в їх справах і дозволяють їм деяку самостійність.

У процесі роботи ми з'ясували, що центральне місце в дитячо–батьківських відносинах займає сфера емоційних відносин – прийняття і емоційна близькість. Коли батьки виявляють увагу до дитини, визнають його, люблять його, розуміють, він відчуває емоційне благополуччя, почуття впевненості, захищеності.

Зроблений нами в процесі роботи над дослідженням висновок про те, що здатність батьків до емпатії, емоційного взаєморозуміння і співпереживання виступає як умова і наслідок розвитку сприятливих дитячо–батьківських відносин, визначаючи характеристики типу сімейного виховання і його гармонійність. Високий ступінь емпатії дозволяє батькам і дітям побудувати ефективну, особистісно–орієнтовану спілкування і співпрацю, результатом якого, в свою чергу, стає скорочення емоційної дистанції і налагодження кращого емоційного взаєморозуміння і формування почуття «Ми».

Отримані висновки підтверджують гіпотетичне припущення, зроблене нами на початку роботи над даним дослідженням про вплив рівня розвитку батьківської емпатії на характер дитячо–батьківських відносин. Чим вище був рівень розвитку батьківської емпатії, тим сприятливіші були дитячо–батьківські відносини, і навпаки, чим нижче був показник рівня розвитку батьківської емпатії, тим негативніше і напружені були взаємини батьків і дітей. Після проведення розробленої нами корекційної роботи, метою якої був розвиток рівня батьківської емпатії, рівень емпатії у багатьох батьків підвищився, від чого змінився в бік позитивного і характер дитячо–батьківських відносин.